

Przykład 1

Baza danych

$S = (\underline{\textit{indeks}}, \textit{nazwisko}, \textit{rok})$, $P = (\underline{\textit{nazwa}}, \textit{typ})$, $O = (\underline{\textit{indeks}}, \underline{\textit{przed}}, \underline{\textit{data}}, \textit{stop})$

Przykład 1

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, nazwisko, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

- $x \in S \wedge (\exists y)(y \in O \wedge y.indeks = x.indeks \wedge y.stop = 5 \wedge y.przed = 'BD')$

Znaczenie zapytań

Przykład 1

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, nazwisko, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

- $x \in S \wedge (\exists y)(y \in O \wedge y.indeks = x.indeks \wedge y.stop = 5 \wedge y.przed = 'BD')$

Znaczenie zapytań

- x - student, który dostał 5.0 z BD.

Przykład 1

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, nazwisko, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

- $x \in S \wedge (\exists y)(y \in O \wedge y.indeks = x.indeks \wedge y.stop = 5 \wedge y.przed = 'BD')$

Znaczenie zapytań

- x - student, który dostał 5.0 z BD.
- Wszyscy studenci, którzy dostali 5.0 z BD.

Przykład 1

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, nazwisko, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

- $x \in S \wedge (\exists y)(y \in O \wedge y.indeks = x.indeks \wedge y.stop = 5 \wedge y.przed = 'BD')$
- $\{x \mid x \in S \wedge (\exists y)(y \in O \wedge y.indeks = x.indeks \wedge y.stop = 5 \wedge y.przed = 'BD')\}$

Znaczenie zapytań

- x - student, który dostał 5.0 z BD.
- Wszyscy studenci, którzy dostali 5.0 z BD.

Przykład 1

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, \underline{nazwisko}, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

- $x \in S \wedge (\exists y)(y \in O \wedge y.indeks = x.indeks \wedge y.stop = 5 \wedge y.przed = 'BD')$
- $\{x \mid x \in S \wedge (\exists y)(y \in O \wedge y.indeks = x.indeks \wedge y.stop = 5 \wedge y.przed = 'BD')\}$

Znaczenie zapytań

- x - student, który dostał 5.0 z BD.
- Wszyscy studenci, którzy dostali 5.0 z BD.
- Nazwiska i indeksy studentów, którzy dostali 5.0 z BD.

Przykład 1

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, \underline{nazwisko}, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

- $x \in S \wedge (\exists y)(y \in O \wedge y.indeks = x.indeks \wedge y.stop = 5 \wedge y.przed = 'BD')$
- $\{x \mid x \in S \wedge (\exists y)(y \in O \wedge y.indeks = x.indeks \wedge y.stop = 5 \wedge y.przed = 'BD')\}$
- $\{z^{[nazwisko, indeks]} \mid$
 $(\exists x)(x \in S \wedge z.indeks = x.indeks \wedge z.nazwisko = x.nazwisko \wedge$
 $(\exists y)(y \in O \wedge y.indeks = x.indeks \wedge y.stop = 5 \wedge y.przed = 'BD'))\}$

Znaczenie zapytań

- x - student, który dostał 5.0 z BD.
- Wszyscy studenci, którzy dostali 5.0 z BD.
- Nazwiska i indeksy studentów, którzy dostali 5.0 z BD.

Przykład 2

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, nazwisko, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

Przykład 2

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, nazwisko, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

Znaczenie zapytań

- 2a. Studenci, którzy nie dostali żadnej piątki.
- 2b. Studenci, którzy mają tylko piątki.
- 2c. Studenci, którzy mają najlepszą ocenę z Baz danych.

Przykład 2

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, nazwisko, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

2a. $\{x \mid x \in S \wedge \neg(\exists y)(y \in O \wedge y.indeks = x.indeks \wedge y.stop = 5)\}$

Znaczenie zapytań

- 2a. Studenci, którzy nie dostali żadnej piątki.
- 2b. Studenci, którzy mają tylko piątki.
- 2c. Studenci, którzy mają najlepszą ocenę z Baz danych.

Przykład 2

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, nazwisko, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

2a. $\{x \mid x \in S \wedge \neg(\exists y)(y \in O \wedge y.indeks = x.indeks \wedge y.stop = 5)\}$

2b. $\{x \mid x \in S \wedge \neg(\exists y)(y \in O \wedge y.indeks = x.indeks \wedge y.stop \neq 5)\}$

Znaczenie zapytań

2a. Studenci, którzy nie dostali żadnej piątki.

2b. Studenci, którzy mają tylko piątki.

2c. Studenci, którzy mają najlepszą ocenę z Baz danych.

Przykład 2

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, \text{nazwisko}, \text{rok}), P = (\underline{nazwa}, \text{typ}), O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, \text{stop})$

- 2a. $\{x \mid x \in S \wedge \neg(\exists y)(y \in O \wedge y.indeks = x.indeks \wedge y.stop = 5)\}$
- 2b. $\{x \mid x \in S \wedge \neg(\exists y)(y \in O \wedge y.indeks = x.indeks \wedge y.stop \neq 5)\}$
- 2c. $\{x \mid x \in S \wedge (\exists y)(y \in O \wedge y.indeks = x.indeks \wedge y.przed = 'BD' \wedge \neg(\exists y_1)(y_1 \in O \wedge y_1.indeks \neq x.indeks \wedge y_1.przed = 'BD' \wedge y_1.stop > y.stop))\}$

Znaczenie zapytań

- 2a. Studenci, którzy nie dostali żadnej piątki.
- 2b. Studenci, którzy mają tylko piątki.
- 2c. Studenci, którzy mają najlepszą ocenę z Baz danych.

Zapytanie relacyjnego rachunku krotek

Formuła rrk — opisuje własności krotek

Formuła atomowa:

- $R(t)$ lub $t \in R$, gdzie R to relacja z bazy danych, a t to zmienna (krotkowa);
- $t.a = c$, gdzie a jest atrybutem t ; równość można zastąpić przez: $\neq, <, \leq, >, \geq$, a c jest stałą lub atrybutem innej zmiennej krotkowej;

Formuła:

- formuła atomowa,
- (ϕ) , $\neg(\phi)$, $\phi \vee \psi$, $\phi \wedge \psi$, gdzie ϕ i ψ są formułami;
- $(\exists t)(\phi(t))$ lub $(\forall t)(\phi(t))$, gdzie ϕ jest formułą, a t jej zmienną wolną.

Zapytanie rrk — wybiera krotki mające daną własność

$$\{x \mid \phi(x)\} \quad \{x^{[A_1, A_2, \dots, A_k]} \mid \phi(x)\},$$

gdzie x jest zmienną krotkową, a ϕ jest formułą relacyjnego rachunku krotek, w której x jest jedyną zmienną wolną;

Przykład 1

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, nazwisko, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

Przykład 1

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, nazwisko, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

Znaczenie zapytań

1. x - student, który dostał 5.0 z BD.
2. Wszyscy studenci, którzy dostali 5.0 z BD.
3. Nazwiska i indeksy studentów, którzy dostali 5.0 z BD.

Przykład 1

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, \underline{nazwisko}, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

1. $S(x_1, x_2, x_3) \wedge (\exists y_1, y_2, y_3, y_4)((O(y_1, y_2, y_3, y_4) \wedge y_1 = x_1 \wedge y_2 = 'BD' \wedge y_4 = 5)$

Znaczenie zapytań

1. x - student, który dostał 5.0 z BD.
2. Wszyscy studenci, którzy dostali 5.0 z BD.
3. Nazwiska i indeksy studentów, którzy dostali 5.0 z BD.

Przykład 1

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, \underline{nazwisko}, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

1. $S(x_1, x_2, x_3) \wedge (\exists y_1, y_2, y_3, y_4)((O(y_1, y_2, y_3, y_4) \wedge y_1 = x_1 \wedge y_2 = 'BD' \wedge y_4 = 5)$
- 1a. $S(x_1, x_2, x_3) \wedge (\exists y_3)(O(x_1, 'BD', y_3, 5))$

Znaczenie zapytań

1. x - student, który dostał 5.0 z BD.
2. Wszyscy studenci, którzy dostali 5.0 z BD.
3. Nazwiska i indeksy studentów, którzy dostali 5.0 z BD.

Przykład 1

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, \underline{nazwisko}, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

1. $S(x_1, x_2, x_3) \wedge (\exists y_1, y_2, y_3, y_4)((O(y_1, y_2, y_3, y_4) \wedge y_1 = x_1 \wedge y_2 = 'BD' \wedge y_4 = 5)$
- 1a. $S(x_1, x_2, x_3) \wedge (\exists y_3)(O(x_1, 'BD', y_3, 5))$
2. $\{x_1, x_2, x_3 \mid S(x_1, x_2, x_3) \wedge (\exists y_3)(O(x_1, 'BD', y_3, 5))\}$

Znaczenie zapytań

1. x - student, który dostał 5.0 z BD.
2. Wszyscy studenci, którzy dostali 5.0 z BD.
3. Nazwiska i indeksy studentów, którzy dostali 5.0 z BD.

Przykład 1

Baza danych

$S = (\textit{indeks}, \textit{nazwisko}, \textit{rok})$, $P = (\textit{nazwa}, \textit{typ})$, $O = (\textit{indeks}, \textit{przed}, \textit{data}, \textit{stop})$

1. $S(x_1, x_2, x_3) \wedge (\exists y_1, y_2, y_3, y_4)((O(y_1, y_2, y_3, y_4) \wedge y_1 = x_1 \wedge y_2 = 'BD' \wedge y_4 = 5)$
- 1a. $S(x_1, x_2, x_3) \wedge (\exists y_3)(O(x_1, 'BD', y_3, 5))$
2. $\{x_1, x_2, x_3 \mid S(x_1, x_2, x_3) \wedge (\exists y_3)(O(x_1, 'BD', y_3, 5))\}$
3. $\{x_1, x_2 \mid (\exists x_3)(S(x_1, x_2, x_3) \wedge (\exists y_3)(O(x_1, 'BD', y_3, 5)))\}$

Znaczenie zapytań

1. x - student, który dostał 5.0 z BD.
2. Wszyscy studenci, którzy dostali 5.0 z BD.
3. Nazwiska i indeksy studentów, którzy dostali 5.0 z BD.

Przykład 1

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, \underline{nazwisko}, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

1. $S(x_1, x_2, x_3) \wedge (\exists y_1, y_2, y_3, y_4)((O(y_1, y_2, y_3, y_4) \wedge y_1 = x_1 \wedge y_2 = 'BD' \wedge y_4 = 5)$
- 1a. $S(x_1, x_2, x_3) \wedge (\exists y_3)(O(x_1, 'BD', y_3, 5))$
2. $\{x_1, x_2, x_3 \mid S(x_1, x_2, x_3) \wedge (\exists y_3)(O(x_1, 'BD', y_3, 5))\}$
3. $\{x_1, x_2 \mid (\exists x_3)(S(x_1, x_2, x_3) \wedge (\exists y_3)(O(x_1, 'BD', y_3, 5)))\}$
- 3a. $\{ind, naz \mid (\exists rok)(S(ind, naz, rok) \wedge (\exists dat)(O(ind, 'BD', dat, 5)))\}$

Znaczenie zapytań

1. x - student, który dostał 5.0 z BD.
2. Wszyscy studenci, którzy dostali 5.0 z BD.
3. Nazwiska i indeksy studentów, którzy dostali 5.0 z BD.

Przykład 2

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, nazwisko, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

Przykład 2

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, nazwisko, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

Znaczenie zapytań

- 2a. Studenci, którzy nie dostali żadnej piątki.
- 2b. Studenci, którzy mają tylko piątki.
- 2c. Studenci, którzy mają najlepszą ocenę z Baz danych.

Przykład 2

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, nazwisko, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

$$2a. \{(i, n, r) \mid S(i, n, r) \wedge \neg(\exists p, d)(O(i, p, d, 5))\}$$

Znaczenie zapytań

- 2a. Studenci, którzy nie dostali żadnej piątki.
- 2b. Studenci, którzy mają tylko piątki.
- 2c. Studenci, którzy mają najlepszą ocenę z Baz danych.

Przykład 2

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, nazwisko, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

- 2a. $\{(i, n, r) \mid S(i, n, r) \wedge \neg(\exists p, d)(O(i, p, d, 5))\}$
- 2b. $\{(i, n, r) \mid S(i, n, r) \wedge \neg(\exists p, d, s)(O(i, p, d, s) \wedge s \neq 5)\}$

Znaczenie zapytań

- 2a. Studenci, którzy nie dostali żadnej piątki.
- 2b. Studenci, którzy mają tylko piątki.
- 2c. Studenci, którzy mają najlepszą ocenę z Baz danych.

Przykład 2

Baza danych

$S = (\underline{indeks}, \underline{nazwisko}, rok)$, $P = (\underline{nazwa}, typ)$, $O = (\underline{indeks}, \underline{przed}, \underline{data}, stop)$

- 2a. $\{(i, n, r) \mid S(i, n, r) \wedge \neg(\exists p, d)(O(i, p, d, 5))\}$
- 2b. $\{(i, n, r) \mid S(i, n, r) \wedge \neg(\exists p, d, s)(O(i, p, d, s) \wedge s \neq 5)\}$
- 2c. $\{(i, n, r) \mid S(i, n, r) \wedge (\exists d, s)(O(i, 'BD', d, s) \wedge \neg(\exists i_1, d_1, s_1)(O(i_1, 'BD', d_1, s_1) \wedge i \neq i_1 \wedge s_1 > s))\}$

Znaczenie zapytań

- 2a. Studenci, którzy nie dostali żadnej piątki.
- 2b. Studenci, którzy mają tylko piątki.
- 2c. Studenci, którzy mają najlepszą ocenę z Baz danych.

Zapytanie relacyjnego rachunku dziedzin

Formuła rrd — opisuje własności wektorów zmiennych dziedzinowych

Formuła atomowa:

- $R(x_1, x_2, \dots, x_k)$ lub $(x_1, x_2, \dots, x_k) \in R$, gdzie R to relacja o arności k , $x_1, x_2, \dots, x_k$ to zmienne lub stałe (dziedzinowe);
- $x = c$, gdzie x jest zmienną; równość można zastąpić przez: $\neq, <, \leq, >, \geq$, a c jest stałą lub zmienną;

Formuła:

- formuła atomowa,
- $(\phi), \neg(\phi), \phi \vee \psi, \phi \wedge \psi$, gdzie ϕ i ψ są formułami;
- $(\exists t_1, t_2, \dots, t_\ell)(\phi(t_1, t_2, \dots, t_\ell))$ lub $(\forall t_1, t_2, \dots, t_\ell)(\phi(t_1, t_2, \dots, t_\ell))$, gdzie ϕ jest formułą, a $t_1, t_2, \dots, t_\ell$ jej zmiennymi wolnymi.

Zapytanie rrd — wybiera wektory wartości zmiennych mające daną własność

$$\{x_1, x_2, \dots, x_\ell \mid \phi(y_1, y_2, \dots, y_k)\},$$

gdzie ϕ jest formułą relacyjnego rachunku krotek, a $x_1, x_2, \dots, x_\ell$ to zmienne dziedzinowe i stałe, wśród których występują wszystkie zmienne wolne ϕ : $y_1, y_2, \dots, y_k$ i tylko takie zmienne;

Formuły niebezpieczne

Trudny przykład

$E(\textit{osoba}, \textit{dziedzina})$ to baza ekspertów z określonych dziedzin. Poszukujemy pary ekspertów, którzy razem tworzą zespół znający się na wszystkich dziedzinach.

Formuły niebezpieczne

Trudny przykład

$E(\textit{osoba}, \textit{dziedzina})$ to baza ekspertów z określonych dziedzin. Poszukujemy pary ekspertów, którzy razem tworzą zespół znający się na wszystkich dziedzinach.

$$\{a, b \mid (\forall d)((\exists c)(E(c, d)) \Rightarrow E(a, d) \vee E(b, d))\}$$

Formuły niebezpieczne

Trudny przykład

$E(\textit{osoba}, \textit{dziedzina})$ to baza ekspertów z określonych dziedzin. Poszukujemy pary ekspertów, którzy razem tworzą zespół znający się na wszystkich dziedzinach.

$$\{a, b \mid (\forall d)((\exists c)(E(c, d)) \Rightarrow E(a, d) \vee E(b, d))\}$$

Co jest nie tak?

- Szukamy takich par wartości (a, b) , że dla każdej dziedziny d (czyli zmiennej występującej w drugiej kolumnie E) a lub b jest ekspertem w tej dziedzinie (występuje w parze z d w relacji E).

Formuły niebezpieczne

Trudny przykład

$E(\textit{osoba}, \textit{dziedzina})$ to baza ekspertów z określonych dziedzin. Poszukujemy pary ekspertów, którzy razem tworzą zespół znający się na wszystkich dziedzinach.

$$\{a, b \mid (\forall d)((\exists c)(E(c, d)) \Rightarrow E(a, d) \vee E(b, d))\}$$

Co jest nie tak?

- Szukamy takich par wartości (a, b) , że dla każdej dziedziny d (czyli zmiennej występującej w drugiej kolumnie E) a lub b jest ekspertem w tej dziedzinie (występuje w parze z d w relacji E).
- Jeśli nie ma dziedzin (E jest pusta), to **każda para wartości $(?, ?)$** wziętych "nie wiadomo skąd" spełnia formułę zapytania.

Formuły niebezpieczne

Trudny przykład

$E(\textit{osoba}, \textit{dziedzina})$ to baza ekspertów z określonych dziedzin. Poszukujemy pary ekspertów, którzy razem tworzą zespół znający się na wszystkich dziedzinach.

$$\{a, b \mid (\forall d)((\exists c)(E(c, d)) \Rightarrow E(a, d) \vee E(b, d))\}$$

Co jest nie tak?

- Szukamy takich par wartości (a, b) , że dla każdej dziedziny d (czyli zmiennej występującej w drugiej kolumnie E) a lub b jest ekspertem w tej dziedzinie (występuje w parze z d w relacji E).
- Jeśli nie ma dziedzin (E jest pusta), to **każda para wartości $(?, ?)$** wziętych "nie wiadomo skąd" spełnia formułę zapytania.
- Jeśli jest jeden ekspert *Wszystkowiedzący* znający się na wszystkim, to **każda para $(\text{'Wszystkowiedzący'}, ?)$** spełnia formułę zapytania.

Formuły niebezpieczne

Trudny przykład

$E(\textit{osoba}, \textit{dziedzina})$ to baza ekspertów z określonych dziedzin. Poszukujemy pary ekspertów, którzy razem tworzą zespół znający się na wszystkich dziedzinach.

$$\{a, b \mid (\forall d)((\exists c)(E(c, d)) \Rightarrow E(a, d) \vee E(b, d))\}$$

Co jest nie tak?

- Szukamy takich par wartości (a, b) , że dla każdej dziedziny d (czyli zmiennej występującej w drugiej kolumnie E) a lub b jest ekspertem w tej dziedzinie (występuje w parze z d w relacji E).
- Jeśli nie ma dziedzin (E jest pusta), to **każda para wartości $(?, ?)$** wziętych "nie wiadomo skąd" spełnia formułę zapytania.
- Jeśli jest jeden ekspert *Wszystkowiedzący* znający się na wszystkim, to **każda para $(\text{'Wszystkowiedzący'}, ?)$** spełnia formułę zapytania.
- W obu przypadkach wynik jest **nieskończony**.

Formuły niebezpieczne

Trudny przykład

$E(\textit{osoba}, \textit{dziedzina})$ to baza ekspertów z określonych dziedzin. Poszukujemy pary ekspertów, którzy razem tworzą zespół znający się na wszystkich dziedzinach.

$$\{a, b \mid (\forall d)((\exists c)(E(c, d)) \Rightarrow E(a, d) \vee E(b, d))\}$$

$$\{x \mid \neg(\exists y)E(x, y)\}$$

Co jest nie tak?

- Szukamy takich par wartości (a, b) , że dla każdej dziedziny d (czyli zmiennej występującej w drugiej kolumnie E) a lub b jest ekspertem w tej dziedzinie (występuje w parze z d w relacji E).
- Jeśli nie ma dziedzin (E jest pusta), to **każda para wartości $(?, ?)$** wziętych "nie wiadomo skąd" spełnia formułę zapytania.
- Jeśli jest jeden ekspert *Wszystkowiedzący* znający się na wszystkim, to **każda para $(\text{'Wszystkowiedzący'}, ?)$** spełnia formułę zapytania.
- W obu przypadkach wynik jest **nieskończony**.

Formuły bezpieczne

Formuły bezpieczne

Dziedzina formuły

Zbiór D nazwiemy **dziedziną** formuły ϕ , gdy jest to zbiór wszystkich wartości występujących we wszystkich kolumnach wszystkich relacji ϕ oraz wszystkich stałych występujących jawnie w ϕ .

Formuły bezpieczne

Dziedzina formuły

Zbiór D nazwiemy **dziedziną** formuły ϕ , gdy jest to zbiór wszystkich wartości występujących we wszystkich kolumnach wszystkich relacji ϕ oraz wszystkich stałych występujących jawnie w ϕ .

Kwantyfikatory ograniczone

Formuła ϕ jest bezpieczna, jeśli poniższe modyfikacje nie wpływają na jej wartość:

- $(\exists x)\phi(x)$ można zamienić na $(\exists x \in D)\phi(x)$, czyli $(\exists x)D(x) \wedge \phi(x)$;
- $(\forall x)\phi(x)$ można zamienić na $(\forall x \in D)\phi(x)$, czyli $(\forall x)D(x) \Rightarrow \phi(x)$;
- $\{x \mid \phi(x)\}$ można zamienić na $\{x \in D^k \mid \phi(x)\}$, gdzie k jest arnością x , a D^k to iloczyn k kopii D .

Formuły bezpieczne

Dziedzina formuły

Zbiór D nazwiemy **dziedziną** formuły ϕ , gdy jest to zbiór wszystkich wartości występujących we wszystkich kolumnach wszystkich relacji ϕ oraz wszystkich stałych występujących jawnie w ϕ .

Alternatywa 1

Formuła ϕ jest bezpieczna, jeśli po przekształceniu do postaci, w której negacje występują tylko przy formułach atomowych:

- Dla każdej podformuły postaci $(\exists x)\psi(x)$, formuła $\psi(x)$ nie jest prawdziwa dla $x \notin D$;
- Dla każdej podformuły postaci $(\forall x)\psi(x)$, formuła $\psi(x)$ jest prawdziwa dla wszystkich $x \notin D$;

Zapytanie $\{x \mid \phi(x)\}$ jest bezpieczne, jeśli ϕ jest bezpieczna i nie zachodzi dla $x \notin D^k$.

Formuły bezpieczne

Dziedzina formuły

Zbiór D nazwiemy **dziedziną** formuły ϕ , gdy jest to zbiór wszystkich wartości występujących we wszystkich kolumnach wszystkich relacji ϕ oraz wszystkich stałych występujących jawnie w ϕ .

Alternatywa 2

Formuła jest bezpieczna, jeśli po przekształceniu do postaci j.w. wszystkie jej zmienne (atrybuty zmiennych) są ograniczone. Zmienna x jest ograniczona, jeśli występuje w pozytywnym predykanie postaci:

- $R(\dots, x, \dots)$ dla pewnej relacji R ,
- $x = c$ dla pewnej stałej c ,
- $x = y$ dla pewnej zmiennej ograniczonej y .

Theorem

Języki zapytań dla modelu relacyjnego:

- *algebra relacji,*
- *relacyjny rachunek krotek*
- *relacyjny rachunek dziedzin*

Theorem

Języki zapytań dla modelu relacyjnego:

- *algebra relacji,*
- *relacyjny rachunek krotek*
- *relacyjny rachunek dziedzin*

nie są sobie równoważne.

Theorem

Języki zapytań dla modelu relacyjnego:

- *algebra relacji,*
- *relacyjny rachunek krotek ograniczony do formuł bezpiecznych i*
- *relacyjny rachunek dziedzin ograniczony do formuł bezpiecznych*

są sobie równoważne.

Theorem

Języki zapytań dla modelu relacyjnego:

- *algebra relacji,*
- *relacyjny rachunek krotek ograniczony do formuł bezpiecznych i*
- *relacyjny rachunek dziedzin ograniczony do formuł bezpiecznych*

są sobie równoważne.

Proste ćwiczenie 1: Dla każdego wyrażenia algebry relacji istnieje równoważne mu bezpieczne zdanie w relacyjnym rachunku krotek.

Bardzo proste ćwiczenie 2: Dla każdego bezpiecznego zdania w relacyjnym rachunku krotek istnieje równoważne mu bezpieczne zdanie w relacyjnym rachunku dziedzin.

Twierdzenie 1: Dla każdego bezpiecznego zdania w relacyjnym rachunku dziedzin istnieje równoważne mu wyrażenie algebry relacji.

Pokażemy, że dla każdego $\phi(x_1, \dots, x_k)$ — bezpiecznej formuły relacyjnego rachunku dziedzin o zmiennych wolnych $x_1, x_2, \dots, x_k$ istnieje wyrażenie algebry relacji W_ϕ , którego wartością jest $\{x_1, x_2, \dots, x_k \mid \phi(x_1, x_2, \dots, x_k)\}$.

Pokażemy, że dla każdego $\phi(x_1, \dots, x_k)$ — bezpiecznej formuły relacyjnego rachunku dziedzin o zmiennych wolnych $x_1, x_2, \dots, x_k$ istnieje wyrażenie algebry relacji W_ϕ , którego wartością jest $\{x_1, x_2, \dots, x_k \mid \phi(x_1, x_2, \dots, x_k)\}$.

❶ Zdefiniujmy dziedzinę ϕ :

$$D_\phi = \{c_1, c_2, \dots, c_\ell\} \cup \bigcup_{i=1}^m \pi_{A \in \text{attr}(R_i)}(R_i),$$

gdzie $c_1, c_2, \dots, c_\ell$ to wszystkie stałe występujące w ϕ , a $R_1, R_2, \dots, R_m$ to symbole wszystkich relacji występujących w ϕ .

Pokażemy, że dla każdego $\phi(x_1, \dots, x_k)$ — bezpiecznej formuły relacyjnego rachunku dziedzin o zmiennych wolnych $x_1, x_2, \dots, x_k$ istnieje wyrażenie algebry relacji W_ϕ , którego wartością jest $\{x_1, x_2, \dots, x_k \mid \phi(x_1, x_2, \dots, x_k)\}$.

- 1 Zdefiniujemy dziedzinę ϕ :

$$D_\phi = \{c_1, c_2, \dots, c_\ell\} \cup \bigcup_{i=1}^m \pi_{A \in \text{attr}(R_i)}(R_i),$$

gdzie $c_1, c_2, \dots, c_\ell$ to wszystkie stałe występujące w ϕ , a $R_1, R_2, \dots, R_m$ to symbole wszystkich relacji występujących w ϕ .

- 2 Przekształćmy formuły atomowe występujące w ϕ tak, by nie zawierały stałych i powtarzających się zmiennych:

$$R(x, y, x, 13) \rightarrow (\exists z, u) R(x, y, z, u) \wedge x = z \wedge u = 13$$

Pokażemy, że dla każdego $\phi(x_1, \dots, x_k)$ — bezpiecznej formuły relacyjnego rachunku dziedzin o zmiennych wolnych $x_1, x_2, \dots, x_k$ istnieje wyrażenie algebry relacji W_ϕ , którego wartością jest $\{x_1, x_2, \dots, x_k \mid \phi(x_1, x_2, \dots, x_k)\}$.

- 1 Zdefiniujemy dziedzinę ϕ :

$$D_\phi = \{c_1, c_2, \dots, c_\ell\} \cup \bigcup_{i=1}^m \pi_{A \in \text{attr}(R_i)}(R_i),$$

gdzie $c_1, c_2, \dots, c_\ell$ to wszystkie stałe występujące w ϕ , a $R_1, R_2, \dots, R_m$ to symbole wszystkich relacji występujących w ϕ .

- 2 Przekształćmy formuły atomowe występujące w ϕ tak, by nie zawierały stałych i powtarzających się zmiennych:

$$R(x, y, x, 13) \rightarrow (\exists z, u) R(x, y, z, u) \wedge x = z \wedge u = 13$$

- 3 Przekształćmy ϕ w ten sposób, by nie zawierała spójników $\wedge$ i kwantyfikatorów $\forall$.

Podstawa indukcji

Podstawa indukcji

- dla $\phi(x, y, z) \equiv R(x, y, z)$ definiujemy

$$W_\phi = R, \text{ ewentualnie } W_\phi = \rho_{x,y,z}(R)$$

- dla $\phi(x) \equiv x > \text{const}$ definiujemy

$$W_\phi = \sigma_{x > \text{const}}(\rho_x(D))$$

- dla $\phi(x) \equiv x = \text{const}$ definiujemy

$$W_\phi = \sigma_{x=\text{const}}(\rho_x(D)) \text{ lub } \rho_x(\{\text{const}\})$$

- dla $\phi(x) \equiv x \neq y$ definiujemy

$$W_\phi = \sigma_{x \neq y}(\rho_x(D) \times \rho_y(D))$$

Krok indukcyjny

Krok indukcyjny

Krok indukcyjny

- dla $\phi(x) \equiv \neg\psi(x)$ i wyrażenia W_ψ z atrybutem x definiujemy

$$W_\phi = \rho_x(D) \setminus W_\psi$$

Krok indukcyjny

- dla $\phi(x) \equiv \neg\psi(x)$ i wyrażenia W_ψ z atrybutem x definiujemy

$$W_\phi = \rho_x(D) \setminus W_\psi$$

- dla $\phi(x, y, z) \equiv \psi(x, y) \vee \eta(y, z)$ i wyrażeń W_ψ i W_η z atrybutami odpowiednio: x, y oraz y, z definiujemy

$$W_\phi = (W_\psi \times \rho_z(D)) \cup (\rho_x(D) \times W_\eta)$$

Krok indukcyjny

- dla $\phi(x) \equiv \neg\psi(x)$ i wyrażenia W_ψ z atrybutem x definiujemy

$$W_\phi = \rho_x(D) \setminus W_\psi$$

- dla $\phi(x, y, z) \equiv \psi(x, y) \vee \eta(y, z)$ i wyrażeń W_ψ i W_η z atrybutami odpowiednio: x, y oraz y, z definiujemy

$$W_\phi = (W_\psi \times \rho_z(D)) \cup (\rho_x(D) \times W_\eta)$$

- dla $\phi(x) \equiv (\exists y)\psi(x, y)$ i wyrażenia W_ψ z atrybutami x, y definiujemy

$$W_\phi = \pi_x(W_\psi)$$

Krok indukcyjny

- dla $\phi(x) \equiv \neg\psi(x)$ i wyrażenia W_ψ z atrybutem x definiujemy

$$W_\phi = \rho_x(D) \setminus W_\psi$$

- dla $\phi(x, y, z) \equiv \psi(x, y) \vee \eta(y, z)$ i wyrażeń W_ψ i W_η z atrybutami odpowiednio: x, y oraz y, z definiujemy

$$W_\phi = (W_\psi \times \rho_z(D)) \cup (\rho_x(D) \times W_\eta)$$

- dla $\phi(x) \equiv (\exists y)\psi(x, y)$ i wyrażenia W_ψ z atrybutami x, y definiujemy

$$W_\phi = \pi_x(W_\psi)$$

□

Wnioski

Wnioski

- ❶ Mamy trzy równoważne języki zapytań dla algebry relacji:
- Dwa z nich, rachunki relacyjne, są deklaratywne — formułując zapytanie podajemy jego znaczenie, a nie sposób obliczania.
  - Jeden z nich, algebra relacji, jest impertywny — pisząc wyrażenie podajemy sposób wyliczania, ale znaczenie wyrażenia nie musi być jasne.
  - Dzięki równoważności języków mamy połączenie deklaratywnej i imperatywnej metody zapytań.

Wnioski

- ❶ Mamy trzy równoważne języki zapytań dla algebry relacji:
  - Dwa z nich, rachunki relacyjne, są deklaratywne — formułując zapytanie podajemy jego znaczenie, a nie sposób obliczania.
  - Jeden z nich, algebra relacji, jest impertywny — pisząc wyrażenie podajemy sposób wyliczania, ale znaczenie wyrażenia nie musi być jasne.
  - Dzięki równoważności języków mamy połączenie deklaratywnej i imperatywnej metody zapytań.
- ❷ Moc, czyli możliwości ekspresji rachunków relacyjnych, jest bardzo dobrze znana:
  - to logika pierwszego rzędu, w której można opisać wiele własności,
  - nie można jednak wyrazić np. domknięcia tranzytywnego, do czego potrzebne jest kwantyfikowanie po relacjach (powiedzenie, że "istnieje relacja, taka że...")

Wnioski

- ❶ Mamy trzy równoważne języki zapytań dla algebry relacji:
  - Dwa z nich, rachunki relacyjne, są deklaratywne — formułując zapytanie podajemy jego znaczenie, a nie sposób obliczania.
  - Jeden z nich, algebra relacji, jest impertywny — pisząc wyrażenie podajemy sposób wyliczania, ale znaczenie wyrażenia nie musi być jasne.
  - Dzięki równoważności języków mamy połączenie deklaratywnej i imperatywnej metody zapytań.
- ❷ Moc, czyli możliwości ekspresji rachunków relacyjnych, jest bardzo dobrze znana:
  - to logika pierwszego rzędu, w której można opisać wiele własności,
  - nie można jednak wyrazić np. domknięcia tranzytywnego, do czego potrzebne jest kwantyfikowanie po relacjach (powiedzenie, że "istnieje relacja, taka że...")
- ❸ Algebra relacji i relacyjny rachunek krotek złożyły się na SQL.
- ❹ Relacyjny rachunek dziedzin jest podstawą rodziny języków QBE (Query-By-Example).